

STM 2000

Ferdinand Zellbells tyska hautboister

Av Britta Bengtsson

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

Ferdinand Zellbells tyska hautboister

Av Britta Bengtsson

I Hülpherskorrespondensen¹ finns två brev från Johan Miklin i vilka han påminner om tio tyska musiker ifrån Kassel. I det ena brevet omnämns bland andra Seeliger, Gudenschwager, Schernicau ”tillika med 10 st Casselske Hautboister hwilkas namn jag nu förgätit”. I det andra brevet skriver han ”Hwad är det icke för skada, at Zellbell ej mins namnen på sina 10 Tyska Hautboister!” Det handlar med andra ord om musiker med anknytning till Ferdinand Zellbell d.ä.

Efter lantgreven Carl av Hessen-Kassels död år 1730 försvagades det kasselska hovkapellets ställning snabbt. Genom att tronföljaren Fredrik hade blivit kung i Sverige reducerades det tyska hovets anspråk på och användning av hovmusik för att så småningom närmast upphöra.

Härav är det rimligt att antaga att några av musikerna sökte sig till kung Fredriks hov i Stockholm vid denna tid. Uppgifter finns också i 1730 års redovisningar från hovets vinkällare² att det på Karlberg vid extraordinarie spisningar den 3 juli utanordnats vin och måltidsdricka ”Till Kongl Guarderoben för främmande Musicanter från Hessen-Cassel”. Samma dag hade livmedikus Streling låtit hämta vin för de främmande musikanterna om middagen, och den 7 juli serverades de vid kammar-tjänarebordet. På specifikationerna över alla de av hovet företagna resorna mellan den 8–25 juli antecknades de; på Strömsholm den 8 juli preciserades de som ”2. Casselske Musicanter”. Vid Drottningholms slottskyrkas högtidliga invigning den 26 juli, då Roman framförde sitt nykomponerade verk *Te Deum*, medverkade ”Kongl. musicanter och Troumpetare, främmande Musicanter” under kapellmästare Romans ledning.³ Om dessa ”Casselske” stannade kvar i riket efter att även ha åtföljt hovet på resorna till Svartsjö i september och Kungsör den 3 oktober har inte kunnat påvisas, men förefaller rimligt att räkna med.

Till följd av att Fredrik I hade blivit lantgreve av Hessen efter faderns död avreste han i början av juli 1731 till sina arvländer, eskorterad av en svit bestående av inte mindre än 190 personer.⁴ Under vistelsen i Kassel torde kungen även ha betjänats av det tyska hovets anställda och kvarvarande eller i staden verksamma musiker. Redan vid detta tillfälle vidtalades förmodligen kapellmästare Chelleri och de ”Casselske

-
1. Västerås SB. Samling Hülphers.
  2. SIA. K. M:ts vinkällare, vol. 124.
  3. Se vidare Bengtsson 1998.
  4. Holst 1953, s. 171–178.

Hautboisterna” att söka sig till Hans Maj:ts hov i Stockholm.

Efter att ha insatt sin bror Wilhelm som ståthållare i Hessen återvände kung Fredrik till Sverige i november, och vid intåget i staden och till det kungliga palatset på Ridderholmen den 13 november mottogs han ceremoniöst, och från tornen i Maria och Tyska kyrkan genljöd musik av pukor och trumpeter. ”Uti stora Kyrckian hölts i några Timmar en herlig Musique”⁵ vid vilket tillfälle Romans kantat *Vällkommen Store Kung igen* framfördes tillika med *Tē Deum*, vilket måhända var hans egen komposition från år 1730.

Efter hemkomsten gästades kungen av sin bror Maximilian och av sin syster änkehertiginnan av Mecklenburg. Detta uppmärksammas i vinkällarens hovräkenskaper alltifrån nyåret 1732, där det även framgår att två musikanter ingick i hertiginnans svit.⁶ Senare under våren anlände brodern prins Wilhelm och motivet för hans besök torde måhända främst ha varit intresse i att deltaga i de kungliga jaktresorna. Hovet, som hade flyttat ut till Karlbergs slott för sommaren, anordnade där den 29 maj ”En Taffel för främmande Herrar ifrån Hessen Cassel och andra orter”. Fyra dagar tidigare hade kapellmästare Chelleri med sin betjänt anlät till Stockholm från Stralsund på ett av flottans fartyg.⁷ Otvivelaktigt var den nyanlände berömda kapellmästaren en av gästerna vid den kungliga taffeln. Kungens jaktresor tillsammans med prins Wilhelm kom att sträcka sig över mer än sex veckor. Den kungliga sviten lämnade Karlberg den 10 juli och reste till Ekolsund, därefter till Strömsholm, Hedemora och Kungsör, och på samtliga orter inkluderades kapellmästare Chelleri och tio tyska hautboister i ”Kongl Quarteret”. Jaktsällskapet återkom till Drottningholm den 26 augusti och fram till den 2 september anlätades omväxlande åtta, sex, nio och tio av de ”Casselske Hautboisterna” vid musikframföranden.

Innan prins Wilhelm återvände till Tyskland företog hovet mellan den 19–30 september en höstresa till Gripsholm och även under denna vistelse var de tyska musikanterna tillstådes. Den första middagsmåltiden före framkomsten intogs hos amiralen baron Siöblad på Fogelsta i Julita socken, där hautboisterna uppvaktade med musik. Under vistelsen på Gripsholm antecknades musikerna nu ”Hans Maj:ts Hautboister”. Av redovisningarna i Vinkällaren och Hovförtäringen åren 1732–35⁸ framgår att kungen under sommarmånaderna på Drottningholm och vid sina resor önskade betjäna sig av de kasselska hautboisterna.

Det har inte varit möjligt att närmare precisera tidpunkten för de tio kasselska hautboisternas ankomst till Stockholm eller att utreda om de överhuvudtaget anlände samtidigt. Flera alternativ kan övervägas enligt den ovan anförda texten. Anledningen till att de tyska hautboisterna år 1739⁹ blev entledigade ifrån tjänsten

---

5. Bengtsson 1955, s. 30.

6. SIA. K. M:ts vinkällare, vol. 126–127.

7. KrA. Räkenskaper, flottan, amiralitetsinkvarteringskassan 1732–1733.

8. SIA. K. M:ts Hovförtäring. 1732, 1733, 1735.

och befalldes "at förfoga sig til Cassel tillbaka" är ännu inte efterforskad, men torde vara betingad av den kungliga kasselska stat de tillhörde.

Valentin Eüler

Hovmarskalken Anders von Düben undertecknade den 17 maj 1737 ett pass¹⁰ enligt vilket "Hans Majt allra nådigast behagat permittera Trompetare Witt med dess mäg som är hautboist at på någon tid få göra resa til Öhland ..." Mägen Valentin Eüler var en av de tyska musikerna, vilka hade kommit till Stockholm i början av 1730-talet för att göra tjänst på konungens personella hovstat.

Några månader före den begärda Ölandsresan hade han och hans hustru Helena Witt fått en dotter, Louise Catharina, vid vars dop¹¹ hovtrumpetaren Conrad Casper Kuhlau var en av faddrarna.

Att Valentin Eüler även trakterade ett stråkinstrument framgår av hans medverkan i Maria Magdalena kyrka, då den nya orgeln invigdes i maj 1738.¹² Listan över musikerna som anlätades är noggrant förd av hovkapellisten Gudenschwager, som på kvittensen noterade "Af de Casselske Eüler Bass". Denna sommar föddes en andra dotter till familjen.

Liksom flertalet av de kasselska hautboisterna beordrades Eüler att återvända till sitt hemland år 1739. Den 3 maj erhöll "Hautboisten af Hans Kongl Majts Bande Valentin Eüler" ett resepass,¹³ emedan han i näder fått avsked ifrån sin tjänst och befallts att bege sig tillbaka till Kassel.

Åtta år senare blev svärfadern hovtrumpetare Christian Christopher Witt entledigad ifrån sin tjänst¹⁴ men med bibehållande av lönen under sin livstid; istället blev mägen hautboisten i Hessen-Kassel Eüler antagen med försäkran om att erhålla lönen efter Witts dödliga avgång enligt fullmakt av den 6 juni 1747. Eüler hade emellertid erhållit bättre villkor i Kassel, varför denna fullmakt återlämnades till trumpetaretjänsten och Eüler avlägsnades ur hovstaten.

I bouppteckningen efter hovtrumpetaren Witt,¹⁵ vilken förättades i juni 1748, antecknades dottern Maria Helena vara gift med "Landtberidaren" Valentin Eüler och vistades i staden Melsungen i Kassel.

Om de tre följande musikerna finns knappast mer än deras identitet fastställd.

-
9. SSA. Överståthållarämbetets kansli EXIa, passhandlingar.
  10. SSA. Överståthållarämbetets kansli E XIa, passhandlingar.
  11. SSA. Tyska församlingen, C I:2.
  12. SSA. Maria Magdalena församling, L Ia:89.
  13. SSA. Överståthållarämbetets kansli E XIa, passhandlingar.
  14. SIA. Hovkontoret H III:1.
  15. SSA. Nedre Borgrätten, bouppteckningar 1748 nr 11.

Johan Andreas Herman

... upptogs i kronotaxeringslängden 1741 gällande Norrmalms östra övre del, kvarteret Åskieslaget No 42.

Han utfördes i avkortningslängden eftersom hans skatteskuld ännu kvarstod: "ibm. Hautboisten wid Casselska Staten Johan And. Herman bortrest til Cassel, afskrives".¹⁶

Samuel Heyler

... registrerades i Tyska kyrkans dopbok den 10 april 1735,¹⁷ då han och hans hustru Elies. Dorothea Niederköverin döpte sin dotter Maria Catharina. Faddrar var bland andra Jonas Lundy [Londé] "Hautboiste aus der Königl. Capelle ... Johann Eckerman by der Banér, Gustav Friedr. by Kongl. M". Ett halvår senare infördes i kyrkans verifikationer uppgiften om den lilla dotterns död.¹⁸

Johan Ludwig Pantz

... bokfördes i holländska reformerta kyrkans handlingar den 10 maj 1739; den kasselska hautboisten förvärvade då ett intyg, vilket erfordrades inför avresan från Sverige.¹⁹ Passhandlingen dagtecknades den 14 maj och angav att han skulle resa "nach Hessen zurück".²⁰ Redan dagen därpå lämnade han Stockholm med ett av flottans fartyg.²¹

Johan Gotthard Sander

Av de tio kasselska hautboisterna var Sander den ende som stannade kvar i riket. Måhända var det delvis en följd av hans äktenskap med fru Catharina Buchholtz. Hon var dotter till kapellmästare Gottfried Buchholtz, var född 1695 i Stockholm och ville säkerligen inte gärna lämna släktingar och vänner i huvudstaden. Hon tillhörde den holländska reformerta kyrkan, men vigseln ägde rum i Tyska kyrkan den 10 juni 1735.²²

Vid den högtidliga invigningen av Maria Magdalena kyrkas nya orgelverk i maj

---

16. SSA. Kronotaxeringslängd 1741.

17. SSA. Tyska församlingen, C I:2..

18. SSA. Tyska församlingen, L 1f:48.

19. SSA. Holländska reformerta församlingen, C:I

20. SSA. Överståthållarämbetets kansli E XI a, passhandlingar.

21. KrA. Räkenskaper flottan, amiralitetsinkvarteringskassan 1734-1747:4.

22. SSA. Tyska församlingen, E II:1.

1738 hade kyrkorådet låtit engagera inte mindre än ett tjugotal musikanter, och bland dem antecknades på kvittensen "Af de Casselske Sander walthorn et viol".²³ Hur länge Sander biträdde hovkapellet som extra ordinarie kapellist är oviss men sannolikt åtminstone sedan maj 1739, då hans tyska musikerkollegor beordrats återvända till Kassel.

Den 15 mars 1740 erhöll han ordinarie anställning efter den avlidne Jonas Högman.²⁴ Den 22 juli samma år förlorade han sin hustru och lämnades i änklingsstånd med en treårig dotter. Två söner, födda 1736 och 1739, hade avlidit i späda ålder.

I den tre månader senare upprättade bouppteckningen efter Sanders hustru förtecknades under "Musikaliske Instrumenter":

- 1 gl. Bandor,
- 2 st. gl. Zittrincher,
- 1 gl. Guitare utan strängar,
- alla obrukeliga och kunne ej til något värde utföras.²⁵

Den 18 januari 1748 avled den kungliga hovmusikanten Johan Gotthard Sander, efterlämnande den tioåriga dottern Catharina Elisabeth. Vid bouppteckningens för rättande var avlidne handelsman Pfeiffers änka närvarande "hos hwilken Sander i lifstiden bodt och dottren nu och tils vidare kommer at förblifwa".²⁶ Instrument i hemmet antecknades vara:

1 Flauto traversiere med sprucket klappstycke	9.-
1 d° aldeles sprucken och oduglig	
1 Flauto douce	6.-
1 Violin	36.-
1 Trumpet mundstycke	1.-

I bouppteckningen nämndes också den ständigt till hjälp assisterande hovkapellisten Gudenschwager, vilken haft besvär vid begravningen.

Johan Friedrich Schunck

Efter de första åren i Stockholm önskade Schunck ingå äktenskap 1734. Inför första lysningssöndagen den 6 juli antecknades det i Katarina församlings kyrkbok att hautboisten Johan Friedrich Schunck var född i Tyskland och att jungfru Margareta Struense var född i församlingen; de vigdes sedan den 30 juli samma år.²⁷

---

23. SSA. Maria Magdalena församling, L Ia:89.

24. SIA. Hovstatsräkenskaper I:234.

25. SSA. Nedre Borggården, bouppteckningar 1740.

26. SSA. Nedre Borggården, bouppteckningar 1748.

27. SSA. Katarina församling, E I:1.

Döpelseakten den 30 november 1736 av den lille sonen Johan Andreas ombesörjdes emellertid av den tyska kyrkans prästerskap, som även handhade begravningen av den lille gossen en dag senare och modern en vecka därefter.²⁸

Schunck avled den 18 juni 1737 och bouppteckningen efter honom förrättades genom Nedre Borgrättens försorg i närvaro av svågern fältskärsgesällen Christian Struense jämte de kasselska hautboisterna Johan Ludwig Wehrman, Casper Semler och Johan Hindric Vogler.²⁹ Det antecknades att även den avlidnes hustru var död. Därefter berättades att Schuncks hustru varit berättigad till hälften av den framlidne klädesmakaren Struenses gård å fri grund, nr 12 vid nya torget på Södermalm, och att Schunck därigenom ägde en fjärdedel såsom giftorätt efter hustrun.

Inga instrument förtecknades; när det gällde gängkläder berättade de närvarande hautboisterna att straxt efter dödsfallet hade assessor Schram tagit tillbaka det nya livrét; det gamla hade blivit använt till betalning för ett halvt års hushyra.

Dödsboet framvisade slutligen större skulder än de befintliga tillgångarna.

Casper Semler

Om Semler finns endast knapphändiga uppgifter, men genom dessa bekräftas likväl att den tyske musikern var en av de tio kasselska hautboisterna. Liksom sin musikerkollega Johan Andreas Herman bodde Semler på östra Norrmalms övre del, året 1735 i kvarteret Quasten No 50. I avkortningslängden antecknades att hautboisten Casper Semler var på kungl. kasselska staten, varför hans skatteskuld gällande pigan Sara avfördes.

Då bouppteckningen efter den kasselska hautboisten Johan Friedrich Schunck förrättades i augusti 1737 var Semler en av de tre närvarande musikerna ifrån Kassel.

Johan Hindric Vogler

Hautboisten Voglers verksamhet under hans sju år långa vistelse i Stockholm inskränkte sig inte endast till att som musiker tjänstgöra i kung Fredriks personliga hovstat. Redan ifrån 1735 finns han upptagen som kopist i hovkassans räkenskaper och i en notering från 1737 angavs detaljerat vad han hade att påräkna sig i ersättning.

November 4: Hindric Vogler för 32 arck Regalpapper med Copiaturet	30.–
December 12: För Copiatur jemte Regal Papper till Hindric Vogler	37.10
December 25: sammanledes	17.8
December 31: Till Hindric Vogler för Copiatur med Regal papper	31.23 ³⁰

---

28. SSA. Tyska församlingen, CI.2

29. SSA. Nedre Borgrätten, bouppteckning 1737.

Vogler var även en av de kasselska hautboisterna som efterfrågats att delta i den ensemble, som spelade vid invigningen av den nya orgeln i Maria Magdalena kyrka i maj 1738;³¹ han förstärkte då stämman som "Bass".

Liksom sina tyska musikkollegor lämnade Vogler och hans familj Stockholm i maj 1739. Passhandlingen med nr 172 är daterad den 3 maj och utskriven för Vogler och de två musikerna Wehrman "nachher Hessen zurück".³² Den 7 maj erhöll Voglers hustru Catharina Elisabeth ett förnyat bevis på sin tillhörighet i den holländska reformerta församlingen;³³ detsamma utfärdades även åt den i mars födda unga dottern Anna Barbara Vogler, och det antecknades att de skulle resa till Eschwege (nära Kassel). Den 10 maj 1739 seglade de söderöver ombord på skeppare Kahls fartyg,³⁴ i sällskap med de två familjerna Wehrman.

Om släktskap finnes med instrumentbyggaren och violinisten hos furstbiskopliga kapellet i Würtzburg Johan Georg Vogler är inte undersökt. Dennes son Georg Joseph Vogler (1749–1814) var den i Stockholm välkände och uppskattade abbé Vogler.

Johan Andreas Wehrman

Det har inte varit möjligt att genom arkivmaterial i Sverige påvisa släktskap mellan de två tyska musikerna Wehrman ifrån Hessen, men att så var fallet är förmodligen ställt utom allt tvivel. Likaså är hypotesen om att de kunde ha kommit till Stockholm redan i början 1730-talet inte endast tänkbar utan snarare trolig. Rimligtvis måste Roman ha haft kontakt med och hunnit lära känna och uppskatta den kasselska hautboisten Johan Andreas Wehrman för att utse honom till fadder åt sin förstfödde son Johan Helmich vid dopet den 19 juni 1732.³⁵ Säkerligen torde Wehrman även ha förstärkt hovkapellet vid Romans Riddarhuskonserter och då Roman var i behov av en skicklig och av honom respekterad musiker. Kontakten med hovkapellet framgår också av att kapellbetjänten Harald Sandahl utbad sig om att musikanten Andreas Werman skulle vara fadder vid hans lilla dotters dop den 12 februari 1734.

Hautboisten Johan Andreas Wehrman vigdes i hovförsamlingen med jungfru Ewa Catharina Barbo den 12 februari 1736 och i juni ett år senare döptes dottern Ewa Maria i den tyska församlingen.³⁶ I vilken utsträckning de kasselska hautboisterna

---

30. SIA. Hovstatsräkenskaper, I:230.

31. SSA. Maria Magdalena församling, L Ia:89.

32. SSA. Överståthållarämbetets kansli, E XI:a, passhandlingar.

33. SSA. Holländska reformerta församlingen, C:1.

34. KrA. Räkenskaper, flottan, amiralitetsinkvarteringskassan 1734–1747.4.

35. SSA. Hovförsamlingen, C I:3.

36. SSA. Tyska församlingen, C I:2.

gjorde tjänst vid hovet eller framträdde vid privata evenemang i staden är obestyrt; intressant är att Miklin i sina brev till Hülphers uttrycklingen omnämner dem som Zellbells tio tyska hautboister.

Våren 1739 återvände Johan Andreas Wehrman till Hessen med sin familj. Efter en den 3 maj daterad passhandling lämnade han Stockholm den 10 maj ombord på skeppare Kahls fartyg och i sällskap med Johan Ludwig Wehrman och dennes familj.³⁷

Framdeles och senast 1754 var Johan Andreas Wehrman anställd som kapellist vid kungliga hovet i England.

Johan Ludwig Wehrman

Den uppgift som tyder på att Johan Ludwig Wehrman torde ha vistats i Stockholm sedan början av 1730-talet finns i Maria Magdalena församlings dopbok den 2 mars 1732.³⁸ Vid döpelseakten av mätaren Hans Bergstedts son Axell namngavs bland faddrarna Johan Ludwig Wehrman, och detta hedersamma åtagande bör givetvis ha föregåtts av en inte alltför kortvarig eller tillfällig bekantskap. Jungfrufaddern vid dopet hette Ulrica Hult och måhända kan kontakt med familjen Hult ha inletts vid detta tillfälle. Samma år, den 10 december, lystes det nämligen i Maria Magdalena kyrka för kunglige hautboisten Johan Ludwig Wehrman och den sjuttonåriga jungfrun Anna Margareta Hult,³⁹ en yngre syster till Ulrica, och den 18 januari 1733 vigdes de i brudens föräldrars hus. En liten dotter föddes i april 1735 och döptes i tyska församlingen.⁴⁰

Familjen bodde framgent på Södermalm och vid mantalsskrivningen för 1739 antecknades bostaden vara i kvarteret Stören No 22.⁴¹ Det var vaktmästaren vid senaten, Axel Hults gård, vilken beboddes av "Cassiske Hautboisten Johan Ludwig Wehrman", hans hustru, ett litet barn och den sextiotreårige mostern Anna Cajsa Lund. Hustruns mor hade avlidit 1729, då dottern endast var fjorton år gammal.

Liksom Johan Andreas Wehrman⁴² och Hindric Vogler återvände Johan Ludwig Wehrman med sin familj till Hessen den 10 maj 1739 på skeppare Kahls fartyg. Hustrun besökte emellertid hemstaden igen under våren 1741, förmodligen av familjeskäl.

---

37. KrA. Räkenskaper flottan, amiralitetsinkvarteringskassan 1734–1747:4.

38. SSA. Maria Magdalena församling, C Ia:6.

39. SSA. Maria Magdalena församling, E I:2.

40. SSA. Tyska församlinge, C I:2.

41. SSA. Mantalslängd 1739.

42. SSA. Överståhållarämbetets kansli, E Xa.

Förkortningar

KrA	Krigsarkivet
SLA	Stockholms slottsarkiv
SSA	Stockholms stadsarkiv
Västerås SB	Västerås stadsbibliotek. Stiftsavdelningen. Samling Hülphers.

Källor

Krigsarkivet

Räkenskaper, flottan, amiralitetsinkvarteringskassan 1732–1733, 1734–1747:4

Stockholms slottsarkiv

Hovkontoret E I:24 (Brevboken 1740–41)

Hovkontoret H III:1

Hovstatsräkenskaper I:230, I:234

K. M:ts Hovförtäringräkenskaper A I vol. 175 (1730), vol. 177 (1732), vol. 178 (1733), vol. 180 (1735)

K. M:ts Vinkällare. Reviderade räkenskaper vol. 124 (1730), vol. 126 (1732), vol. 127 (1733)

Stockholms stadsarkiv

Holländska reformerta församlingens kyrkoarkiv C:1

Hovförsamlingens kyrkoarkiv C I:3

Katarina församlings kyrkoarkiv E I:1

Kronotaxeringslängder 1735 och 1741

Mantalslängd 1739

Maria Magdalena församlings kyrkoarkiv C Ia:6, E I:2, L Ia:89

Nedre Borgrätten, bouppteckningar 1737, 1740, 1748, 1748 No 11.

Tyska församlingens kyrkoarkiv C I:2, E II:1, L 1f:48

Överståthållarämbetets kansli E XIa passhandlingar. Hammerska samlingen

Västerås stadsbibliotek

Stiftsavdelningen. Samling Hülphers

Litteratur

Bengtsson, Britta 1998: "Händelserna kring och första framförandet av Johan Helmich Romans Te Deum", i *Svensk tidskrift för musikforskning* nr 80, 1998, s. 135–140

Bengtsson, Ingmar 1955: *J.H. Roman och hans instrumentalmusik*. Uppsala

Holst, Walfrid 1953: *Fredrik I*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

SUMMARY

The German musicians discussed in this essay resided less than a decade in Stockholm, but it might be of interest to shed some light on a group of oboists (or 'hoboists', which was the contemporary term) who were employed in Sweden's capital city during the 1730s. Two letters in the Hülpher Collection contain references to the ten 'hautbois' players from Hessen-Kassel, and other archive material substantiates their activities here. Court music in Kassel disappeared almost entirely after the hereditary Prince of Hessen-Kassel, Fredrik (I), became King of Sweden. During the king's tour of his dominions in 1731, it is likely that Kapellmeister Chelleri and the 'hautbois' players in Kassel were invited to join the royal court in Stockholm.

According to extant records the ten oboists in question had all arrived in Stockholm by 10 July 1732, and became diligently engaged in a variety of court ceremonies, royal hunts, excursions and banquets. One of them, Johan Hindric Vogler, was not only employed as a musician in the royal household, but was also occupied as a music copyist for the court. Valentin Eüler was adept in playing both wind and string instruments, which was not uncommon for musicians during the 18th century, and was offered the post of court trumpet player. Johan Andreas Wehrman and Johan Ludwig Wehrman probably arrived in Stockholm earlier than the others, judging from the fact that Andreas Wehrman was asked by Johan Helmich Roman to be godfather to his first-born son in June 1732. Such a flattering request probably indicates that he was already well known.

The oboists from Kassel were presumably young men when they travelled to Sweden, as six of them got married during their stay. Little is known about three of them; they are only mentioned in sources. But archive documents also reveal how tragedy struck one of them: Johan Friedrich Schunck was married in 1734 to Margareta Struense. Their son was baptised on 30 November 1736 in the German Church in Stockholm where, in the same church, the funeral ceremonies for the boy were held one day later, and then for the mother one week after. Johan Friedrich died in June of the following year. That he also had financial difficulties is witnessed by the deceased's estate, which showed that his debts exceeded his assets.

Only one of these German musicians, Johan Gotthard Sander (who, at the inauguration of the new organ in Maria Magdalena Church in Stockholm in May 1738, regaled with "walthorn et viol") remained in Sweden when the others returned in May 1739 "nachher Hessen zurück". Exactly why they returned has not been ascertained, but their departure in all likelihood involved stipulations from the monarchical situation in Kassel.